

Capitolul I. Elementele contestației în anulare

Secțiunea 1. Părțile contestației

I. Calitate procesuală activă. Părțile din procesul finalizat cu hotărârea atacată

C. proc. civ., art. 317, art. 318

Din modul de reglementare, prin dispozițiile art. 317 și art. 318 C. proc. civ., a motivelor contestației în anulare, rezultă că această cale extraordinară de atac poate fi exercitată numai de părțile din procesul finalizat cu hotărârea atacată.

Prin urmare, numai acestea pot avea calitate procesuală activă într-o contestație în anulare, nu și persoanele străine de procesul finalizat cu hotărârea atacată, chiar dacă ele ar justifica un interes. Dacă executarea hotărârii este de natură să le prejudicieze interesele, ele vor putea folosi calea contestației la executare.

Soluția se justifică, în plus, și pe regula după care exercitarea căilor de atac – fie de reformare, fie de retractare – este limitată la părțile între care a avut loc judecata finalizată cu pronunțarea hotărârii atacate.

C.S.J., Secția civilă, decizia nr. 1059 din 13 martie 2002, în B.J.

Tribunalul București, Secția a IV-a civilă, prin sentința nr. 581 din 24 mai 2000, a respins contestația în anulare pentru lipsa calității procesuale active. Această soluție a fost menținută de C.A. București, Secția a IV-a civilă, care, prin decizia nr. 666 din 22 noiembrie 2000, a respins, ca nefondat, apelul declarat de contestatori.

Pentru a hotărî astfel, instanțele au reținut că sentința supusă anulării nu s-a pronunțat în contradictoriu și cu contestatorii care, astfel, neavând calitate de părți în litigiul respectiv nu au legitimare procesuală activă pentru promovarea contestației în anulare.

Împotriva deciziei pronunțate, contestatorii au declarat recurs, reitând susținerile vizând încălcarea normelor de competență materială de către instanța care a pronunțat sentința a cărei anulare au cerut. În plus, au formulat critici pe fondul cauzei.

Recursul este nefondat.

În condițiile art. 317 C. proc. civ., hotărârile irevocabile pot fi atacate cu contestație în anulare pentru motivele arătate la punctele 1 și 2, precum: nerespectarea condițiilor legale referitoare la citarea părții pentru ziua când s-a judecat pricina și încălcarea dispozițiilor de ordine publică privitoare la competență. Din chiar termenii folosiți în textul de lege citat rezultă că pot fi părți în contestația în anulare numai persoanele între care s-a stabilit raportul procesual în fața instanței a cărei hotărâre este atacată. În acest înțeles, pot fi părți și terțele persoane care intervin în proces sau care sunt introduse în cauză în condițiile art. 59-66 C. proc. civ., precum și succesorii în drepturi ai părților principale, cu mențiunea că, în cazul intervenientului în interesul uneia dintre părți, acesta poate formula contestația în anulare, dacă partea în interesul căreia a intervenit a exercitat ea însăși această cale extraordinară de atac de retractare.

În schimb, nu pot fi părți în contestația în anulare persoanele străine de proces, chiar dacă acestea ar putea justifica un interes pentru atacarea hotărârii pronunțate, ele putându-se preleva doar de neopozabilitatea hotărârii judecătorești, iar dacă executarea hotărârii este de natură să le prejudicieze interesele, vor putea folosi calea contestației la executare.

În cauză, instanțele au reținut corect lipsa calității procesuale active a contestatorilor în promovarea căii extraordinare de atac reglementată de art. 317 C. proc. civ., din moment ce ei nu au fost părți în procesul finalizat prin hotărârea atacată, astfel încât recursul declarat a fost respins ca nefondat.

2. Terț intervenient accesoriu. Respingerea cererii de intervenție. Lipsa calității procesuale active

C. proc. civ., art. 317, art. 318

Contestația în anulare, ca orice cale de atac, poate fi formulată numai de persoanele care au avut calitatea de părți în procesul finalizat cu pronunțarea hotărârii atacate, respectiv cea care a formulat cererea de chemare în judecată, cea împotriva căreia s-a

acționat, cea care a intervenit voluntar sau a fost introdusă în cauză, altfel spus persoana care, într-una din calitățile procesuale ce pot fi avute, a participat la judecarea unei cauze.

Terțul care a formulat cerere de intervenție accesorie, susținând apărarea uneia din părțile raportului juridic inițial, nu a dobândit calitatea de parte în proces dacă cererea i-a fost respinsă la discutarea admisibilității în principiu, astfel că el nu se legitimează procesual activ în contestația în anulare.

C.S.J., Secția civilă, decizia nr. 423 din 9 februarie 1999, în B.J.

Este de principiu că părțile din proces sunt singurele îndreptățite să se plângă împotriva hotărârii judecătorești ce a fost dată, prin parte înțelegându-se persoana care a formulat cererea de chemare în judecată, cea împotriva căreia s-a acționat, cea care a intervenit voluntar sau a fost introdusă în cauză, altfel spus persoana care, într-una din calitățile procesuale ce pot fi avute, a participat la judecarea unei cauze.

Deci, o cale de atac nu poate fi exercitată de o persoană care nu avut calitatea de parte în proces, cum este cazul în speță, contestația în anulare fiind formulată de o persoană care este chiriaș al imobilului în litigiu și a încercat să intervină în cauză în interesul Consiliului General al Municipiului București la termenul la care a fost soluționat recursul în anulare, dar instanța, întrucât cererea de intervenție avea caracter accesoriu, a constatat că nu poate fi admisă în principiu, căci partea în interesul căreia fusese formulată a achiesat la retragerea recursului în anulare și a arătat că nu solicită continuarea judecării.

În consecință, fiind formulată de o persoană care nu are calitate procesuală, prezenta contestație în anulare a fost considerată ca inadmisibilă, fiind respinsă cu această mențiune.

Notă: Apreciem că, deși motivarea soluției pe lipsa calității procesuale active a contestatorului este corectă, soluția din dispozitiv, care trebuia să o reflecte întocmai, nu este riguros exactă, fiind în sensul respingerii contestației ca inadmisibilă, și nu ca fiind formulată de o persoană fără calitate procesuală activă; această din urmă soluție apreciem că era cea corectă, neputând pune semnul egalității între inadmisibilitate și lipsă de calitate procesuală, cum se deduce, practic, din decizia analizată.

3. Terțe persoane interesate. Lipsa calității procesuale active. Efectele hotărârii contestate față de acestea

C. proc. civ., art. 317, art. 318

Terțele persoane, în privința cărora instanța nu a fost sesizată, deci care nu au avut calitatea de parte în proces, chiar dacă ar fi avut dreptul și interesul să participe la judecată, nu au calitate procesuală activă într-o contestație în anulare.

Față de aceste persoane, hotărârea atacată nu are putere de lucru judecat.

*C.S.J., Secția de contencios administrativ,
decizia nr. 984 din 22 mai 1996, în B.J.*

A.L. a formulat contestație în anulare împotriva sentinței civile nr. 74 din 12 mai 1995 a Curții de Apel Galați, prin care a fost admisă acțiunea reclamantei A.T. și s-a dispus anularea Deciziei nr. 21206/1994, menținându-se Decizia nr. 21671/1993 emisă de Prefectul județului Galați.

În motivarea contestației, A.L. a arătat că sentința a cărei anulare o solicită a fost dată cu încălcarea normelor de procedură, întrucât nu au fost citate toate părțile interesate, respectiv soția supraviețuitoare a defunctului A.A. și A.C, fiul acestuia. A mai susținut că sentința este rezultatul unei erori materiale, deoarece s-a consemnat că Decizia nr. 21206/1994 s-a emis pe numele ei, deși s-a emis pe numele lui A.A., cel care a cerut reconstituirea dreptului de proprietate. De asemenea, și sentința Judecătoria Galați, pe care a invocat-o A.T., este rezultatul unei erori provocată de aceasta, care a cerut să se facă reconstituirea dreptului de proprietate pe numele său, deși nu era posibil, deoarece cererea fusese făcută în luna martie 1991 de către A.A.

Curtea de Apel Galați, prin sentința civilă nr. 215 din 17 octombrie 1995, a respins contestația în anulare pentru lipsa calității procesuale active, cu motivarea că A.L. nu a fost parte în pricina în care s-a pronunțat hotărârea ce a cerut a fi anulată.

Împotriva sentinței, contestatoarea A.L. a declarat recurs, susținând că instanța de fond a apreciat greșit că nu are calitate procesuală activă, această apreciere fiind rezultatul unei interpretări formale a dispozițiilor legale. Cauza a fost judecată fără citarea tuturor părților

interesate, respectiv a tuturor succesorilor defunctului A.A., situație în care consideră că sunt îndeplinite cerințele art. 317 C. proc. civ.

Recursul nu este fondat.

În conformitate cu art. 317 C. proc. civ., hotărârile irevocabile pot fi atacate cu contestație în anulare când procedura de chemare a părții, pentru ziua când s-a judecat pricina, nu a fost îndeplinită potrivit cu cerințele legii.

Prin „parte” se înțelege persoana care a formulat cererea de chemare în judecată, cea împotriva căreia s-a acționat, cea care a intervenit sau a fost introdusă în cauză, deci persoana care, având una dintre calitățile procesuale ce pot fi avute, a participat la judecarea unei cauze.

Dispozițiile art. 317 pct. 1 C. proc. civ. constituie o garanție a respectării dreptului la apărare, legiuitorul urmând ca, în cazul în care procedura de citare nu a fost legal îndeplinită cu una dintre părți, pentru ziua în care s-a judecat pricina, respectiva parte să poată obține reluarea judecării ce se încheiase prin pronunțarea unei hotărâri irevocabile.

Deci, de nelegala citare se poate plânge numai partea care, din această cauză, nu a fost prezentă în instanță pentru a-și formula apărările. Această cale nu aparține părților ce nu au fost prejudiciate în modul arătat și, cu atât mai puțin, o pot folosi terțele persoane, în privința cărora instanța nu a fost sesizată, deci nu au avut calitatea de parte în proces, chiar dacă ar fi avut dreptul și interesul să participe la judecată; față de aceste persoane, hotărârea nu are putere de lucru judecat.

Pentru motivele ce preced, recursul a fost respins.

4. Lipsa de procedură pentru ziua în care s-a judecat pricina. Partea care are interes să o invoce

C. proc. civ., art. 317 alin. (1) pct. 1

Potrivit art. 317 alin. (1) pct. 1 C. proc. civ., constituie motiv de contestație în anulare lipsa de procedură pentru ziua când s-a judecat pricina.

Acest motiv poate fi însă invocat numai de partea față de care procedura de citare nu a fost îndeplinită potrivit cu cerințele legii, deoarece numai această parte, considerându-se vătămată în

drepturile sale, poate justifica un interes, o condiție de exercițiu a oricărei cereri în justiție.

***Per a contrario*, partea față de care procedura de citare a fost legal îndeplinită nu își poate justifica interesul de a invoca lipsa de procedură față de o altă parte din proces.**

Așa fiind, contestația în anulare prin care contestatorul invocă lipsa de procedură cu partea adversă la judecata recursului este lipsită de interes.

C.S.J., Secția civilă, decizia nr. 235 din 26 ianuarie 2000, în B.J.

La data de 21 octombrie 1999, s-a formulat contestație în anularea unei decizii pronunțate de Curtea Supremă de Justiție, cu motivarea că au fost încălcate prevederile art. 114 alin. (4) și (6) C. proc. civ., deoarece motivele sale de recurs nu au fost comunicate intimatului-pârât și ar fi fost lipsă de procedură cu acesta la data judecării recursului.

Contestația în anulare este nefondată.

Conform art. 317 C. proc. civ., hotărârile irevocabile pot fi atacate cu contestație în anulare când procedura de chemare a părții, pentru ziua când s-a judecat pricina, nu a fost îndeplinită potrivit cu cerințele legii și când hotărârea a fost dată de judecători cu călcarea dispozițiilor de ordine publică privitoare la competență, dacă aceste motive nu au putut fi invocate pe căile ordinare de atac.

Contestația mai poate fi primită și în cazul când motivele arătate au fost invocate prin cererea de recurs, dar instanța le-a respins, recursul având nevoie de verificări de fapt sau dacă recursul a fost respins fără ca el să fi fost judecat în fond.

În speță, se constată că motivele invocate de contestator nu se încadrează în prevederile art. 317 C. proc. civ.

De reținut este faptul că numai partea care nu a fost legal citată pentru termenul când s-a judecat pricina poate exercita calea extraordinară de atac a contestației în anulare, pentru că numai aceasta, considerându-se vătămată în drepturile sale, are interes.

Or, în speță, numai intimatul-pârât putea invoca motive prevăzute de textul de lege citat, nu contestatorul-reclamant.

De aceea, pentru considerentele arătate, contestația în anulare a fost respinsă.

5. Contestație în anulare formulată de un terț. Încălcarea principiului disponibilității. Consecințe

C. proc. civ., art. 317 alin. (1) pct. 1

Din punctul de vedere al părților, contestația în anulare este o aplicație a principiului disponibilității în procesul civil, în sensul că poate fi formulată numai de părțile din procesul finalizat cu pronunțarea hotărârii atacate.

Contestatoarea tinde la încălcarea principiului disponibilității atât timp cât solicită retractarea hotărârii pe motiv că ar fi trebuit să fie citată în cauză, ceea ce nu este de admis și are drept consecință reținerea lipsei calității sale procesuale active în calea de atac exercitată.

Trib. București – Secția a III-a civilă, decizia nr. 1188/1998, în C.P.J.C. – Trib. București 1998, Ed. All Beck, 2000, p. 175-176

Prin cererea înregistrată la data de 19 noiembrie 1997 pe rolul Tribunalului București – Secția a III-a civilă, Farmacia S. SRL a formulat contestația în anulare împotriva deciziei civile nr. 1.476A din 19.06.1996, pronunțată de Tribunalul București – Secția a III-a civilă.

În motivarea contestației se arată că, deși avea calitate procesuală pasivă, contestatoarea nu a fost chemată în judecată, nici la instanța de fond și nici în apel.

Se mai arată că hotărârea pronunțată în apel nu este opozabilă contestatoarei, deoarece nu a fost parte în procesul purtat între C.D.I., Ministerul Sănătății, Consiliul Local al Municipiului București, SC P. SA și SC R. SA.

În dovedirea contestației s-au depus: copia sentinței civile nr. 2.484/28.02.1996, pronunțate de Judecătoria Sectorului 1 București, copia deciziei civile nr. 1.476/19.06.1997, pronunțate de Tribunalul București – Secția a III-a civilă, precum și o serie de înscrisuri privind fondul cauzei.

Tribunalul a respins contestația în anulare, ca fiind formulată de o persoană fără legitimare procesuală activă, pentru următoarele considerente:

Prin sentința civilă nr. 2.484 din 26.02.1996, pronunțată de Judecătoria Sectorului 1 București, în dosarul nr. 1440/1994, a fost admisă, în parte, acțiunea formulată de reclamanta C.D.I. împotriva Ministerului Sănătății, Consiliului Local al Municipiului București, SC P. SA

și SC R. SA, constatând că reclamanta, în calitate de succesoare a defuncțiilor B.A. și B.Gh., este proprietară a imobilului situat în București, Bd. Nicolae Titulescu nr. 88, parter, sectorul 1, plus terenul aferent; au fost obligați pârâții să lase reclamantei în deplină proprietate și liniștită posesie imobilul dedus judecării.

Tribunalul București, prin decizia civilă nr. 1.476/A/19.06.1997, pronunțată în dosarul nr. 7.965/1996 a menținut sentința, ca urmare a respingerii apelului declarat de Ministerul Sănătății.

Rezultă astfel că Farmacia S. SRL nu a fost parte în dosarul cauzei.

Contestația în anulare poate fi promovată de către părțile din proces, fiind o aplicare a principiului disponibilității în procesul civil.

Fiind o cale extraordinară de atac, contestația în anulare poate fi primită numai în cazurile limitativ arătate de art. 317 și art. 318 C. proc. civ.

Contestatoarea S. SRL tinde la încălcarea principiului disponibilității în procesul civil, atât timp cât solicită retractarea hotărârii pronunțate, deoarece ar fi trebuit să fie citată în cauză.

Pretențiile contestatoarei pot fi valorificate fie pe calea unei contestații la executare, fie printr-o acțiune judecătorească.

6. Moștenitor care nu a participat la judecarea procesului de partaj. Lipsa calității procesuale active

C. proc. civ., art. 317 alin. (1) pct. 1

Dacă la judecarea procesului de partaj nu au participat toți moștenitorii, hotărârea nu va fi opozabilă decât celor care au participat la judecată.

Moștenitorii lipsă nu pot obține anularea hotărârii de partaj pe calea contestației în anulare întemeiate pe dispozițiile art. 317 alin. (1) pct. 1 C. proc. civ., sub pretextul că nu au fost citați la judecată, deoarece numai părțile din procesul finalizat cu hotărârea atacată se pot plânge într-o contestație în anulare pentru nelegala lor citare; pentru neregularitatea sesizată, contestatorii, terți față de procesul de partaj, au la îndemână alte căi procedurale.

C.A. București, Secția a IV-a civilă, decizia nr. 1392 din 10 mai 2001, în C.P.J.C. – C.A. București 2001-2002, Ed. Brilliance, 2004, p. 419-421

Prin contestația în anulare înregistrată la Judecătoria Giurgiu, la 7.04.2000, contestatorii L.I., M.V., D.I., D.M., D.C. și D.G., în calitate de moștenitori ai defunctului D.T., au solicitat, în contradictoriu cu intimații D.L. și D.N., anularea Sentinței civile nr. 1109 din 10 martie 1998, rămasă irevocabilă la 7 februarie 2000.

În motivarea contestației, aceștia au arătat că defunctul D.T. a deținut pe raza comunei C, sat V.T., suprafața de 23.000 mp teren, ce trebuia împărțită la cei 7 copii, revenind fiecăruia suprafața de 3371 mp.

Judecătoria Giurgiu a pronunțat Sentința civilă nr. 9908 din 19.05.2000, prin care s-a admis excepția inadmisibilității cererii invocate de D.N. și s-a respins contestația în anulare.

Împotriva acestei sentințe au formulat apel contestatorii L.I., M.V., D.V., D.M., D.G., D.L., D.C. și D.M., care au invocat faptul că Sentința civilă nr. 1109/1998 a Judecătoriei Giurgiu este irevocabilă; ca urmare, greșit s-a respins contestația, fiind admisă excepția inadmisibilității.

S-a susținut că în procesul de partaj nu a fost citat D.M., împărțindu-se masa succesorală numai la 6 moștenitori, deși aveau vocație 11.

Tribunalul Giurgiu, prin Decizia civilă nr. 787 din 17 octombrie 2000, a respins ca nefondat apelul contestatorilor, înlăturând motivarea instanței de fond din Sentința civilă nr. 1908 din 19 mai 2000 și reținând că hotărârea a cărei anulare s-a solicitat, respectiv Sentința civilă nr. 1109/1998, a rămas irevocabilă.

S-a apreciat, totodată, că hotărârea împotriva căreia s-a formulat contestația în anulare este legală și temeinică, față de dispozițiile art. 317 C. proc. civ., întrucât nu s-a invocat niciunul din motivele prevăzute de art. 317 C. proc. civ., motive ce ar fi putut fi invocate prin cererea de recurs.

Instanța de apel a reținut că motivul privind soluționarea procesului de partaj cu lipsă de procedură față de moștenitorul D.M. nu a fost invocat prin contestația în anulare, ci doar în apelul formulat împotriva sentinței prin care s-a respins contestația.

Împotriva deciziei tribunalului au formulat recurs contestatorii D.V., L.I., D.M., D.G., M.V., D.I., D.M., D.C. și D.G. la 23 noiembrie 2000.

Prin motivele de recurs depuse la 23 ianuarie 2001, s-a criticat decizia ca nelegală și netemeinică, invocându-se cazurile de casare prevăzute de art. 304 pct. 5 C. proc. civ., precum și nulitatea absolută